

Kirkon teologikoulutustoimikunnan toimintakertomus 2023

1. Toimikunnan jäsenet ja tavoitteet

Toimikunnan jäsenet

Toimintavuonna 2023 piispainkokouksen asettamaan kirkon teologikoulutustoimikuntaan kuuluivat Porvoon hiippakunnan piispa Bo-Göran Åstrand (pj.) sekä piispainkokouksen nimeäminä edustajina Kirkon tutkimus ja koulutus -yksikön kouluttaja Henri Järvinen, Kirkon tutkimus ja koulutus -yksikön asiantuntija Eeva Salo-Kopperi, Espoon hiippakuntadekaani Mika Nurmi ja piispainkokouksen teologinen sihteeri Anna-Kaisa Inkala (vpj.).

Teologeja kouluttavien yliopistojen nimeäminä edustajina toimivat Helsingin yliopistosta varadekaani, yliopistonlehtori Pekka Kärkkäinen ja suunnittelija (työelämäyhteydet) Timo Ävist (työryhmän sihteerinä), Itä-Suomen yliopistosta yliopistonlehtori Suvi Saarelainen sekä Åbo Akademista lehtori Jakob Dahlbacka.

Piispainkokouksen pyynnöstä AKI-liitot ry nimesi edustajakseen toimikuntaan asiantuntija Vesa Engströmin (keväällä 2023 asiantuntija Kaisa Iso-Herttua) ja Kirkon alat ry edustajakseen toiminnanjohtaja Paula Aaltosen toimintakaudelle 2023–2024.

Opiskelijajärjestöjen nimeäminä jäseninä työskentelyyn osallistuivat: teol. yo Nea Similä (TYT, Helsingin yliopisto), teol. yo Maija Voutilainen (Fides Ostiensis, Itä-Suomen yliopisto) ja teol. stud. Alexander Renqvist (Teologiska Studentföreningen vid Åbo Akademi). Opiskelijajärjestöjen varajäseninä olivat Riia Jurvanen (TYT), Aino Lahti (Fides) ja Anniina Krappala (TSF). Toimikunta piti toimintakauden aikana kolme kokousta 14.2., 3.5. ja 2.11.2023. Toimikunta piti marraskuun kokouksen teologisen tiedekunnan tiloissa Helsingissä.

Vuonna 2023 Helsingin yliopistoon toteutetussa vierailussa tiedekunnan dekaani Antti Räsänen esitteli teologikoulutusta Helsingin yliopistossa. Vierailun yhteydessä toimikunta osallistui tiedekunnan uusien tilojen tupaantuliaisiin.

Toimikunnan tavoitteet

Kirkon teologikoulutustoimikunnan työskentelyn perustana on piispainkokouksen vuonna 2008 hyväksymä työjärjestys. Toimintasuunnitelmassa korostuu teologisissa tutkinnoissa viime vuosina tehtyjen huomattavien uudistusten seuraaminen kaikissa kolmessa yliopistossa. Tarkoituksena on tarkastella pitkäkestoisesti tutkintojen ja koulutuksen uudistamisen vaikutuksia osaamiseen työelämässä. Tärkeää on myös jatkaa valmistuvien teologien työllistymisen edistämistä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

2. Toimikunnan työskentely

2.1 Koulutuksen seuranta ja arviointi työelämänäkökulmasta

Tavoite: Teologiset tutkinnot ovat muuttuneet kaikissa kolmessa yliopistossa huomattavassa määrin. Seurataan teologisten tutkintojen työelämärelevanssia kirkon näkökulmasta toimimalla yhteistyöfoorumina ja linkkinä kouluttavien laitosten ja kirkon välillä. Arvioidaan ja seurataan erityisesti tutkintojen ja koulutuksen uudistamiseen, työelämäjaksojen kokonaisuuteen ja papin kelpoisuuteen sekä ydinosaamiseen liittyviä asioita. Luodaan toimintamalliehdotus ydinosaamiskuvauksen hyödyntämiseen ja käyttöön oppilaitoksissa.

Tiedot 2023 yliopistojen ja hiippakuntien koulutuskyselyistä antavat perustiedot teologikoulutuksen tarkastelulle erityisesti kirkkotyönantajan näkökulmasta. Koulutuskyselyssä on kerätty vuosittaiset tiedot koulutukseen ja kirkolliselle alalle hakevien, alalla opiskelevien ja alalle valmistuvien määristä sekä oppilaitosten näkemyksiä koulutuksen toteutumisesta ja opiskelijoiden työllistymisestä sekä jatkokouluttautumisesta.

Kirkon henkilöstökoulutuksen tiedot papeille järjestetystä koulutuksesta (pastoraalitutkinto, ylempi pastoraalitutkinto, seurakuntatyön johtamisen tutkinto) julkaistaan myös vuoden 2023 Koulutuskatsauksessa.

Opintonsa aloittaneet ja tutkinnon suorittaneet

Viimeisen neljän vuoden aikana kiinnostus teologikoulutusta kohtaan on pysynyt samalla tasolla, missä on tosin näkynyt hakijamäärien vuotuista vaihtelua. Hakijoita teologikoulutukseen vuonna 2023 oli yhteensä 1 197 (vuonna 2022 1 074; vuonna 2021 1 177;

vuonna 2020 1 175). Vuonna 2023 teologikoulutuksen aloitti 278 opiskelijaa, mikä on viime vuosien mukainen määrä, kun vuonna 2022 koulutuksen aloitti 275 opiskelijaa (vuonna 2021: 276 opiskelijaa; vuonna 2020: 290 opiskelijaa).

Teologian maisterin tutkintojen suoritusmäärä kasvoi hiukan: vuonna 2023 valmistui yhteensä 173 teologian maisteria, kun vuonna 2022 teologian maisterin tutkinnon suoritti 160 opiskelijaa. Edellisenä vuonna 2021 maisterin tutkinnon suoritti 154 opiskelijaa (2020 valmistuneita 279; 2019 valmistuneita 180). Vuoden 2020 osalta suurta maisterin tutkintojen suoritusmäärää selittää Helsingin yliopistossa 18.12.2020 päätynyt tutkintorakenteen uudistamisen liittynyt siirtymäaika. Helsingin yliopistossa valmistuneista teologian maistereista vuonna 2023 63 (53,4 %) valmistui Kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen asiantuntijatyön opintosuunnalta, joka antaa kelpoisuuden Suomen ev.-lut. kirkon papin tai lehtorin virkaan. Kyseiseltä opintosuunnalta valmistuneiden suhteellinen osuus nousi yli kymmenellä prosenttiyksiköllä (vuonna 2022 40,8 %), kun osuus oli laskenut vuodesta 2017 alkaen. Itä-Suomen yliopistosta kelpoisuus oli 28:lla (62,4 %) opiskelijalla ja Åbo Akademista vain kolmella 30 %) teologian maisteriksi valmistuneella. Teologian maistereista kaikkiaan 94:lla eli 54 %:lla valmistuneista (vuonna 2022: 81, vuonna 2021: 76, 2020: 125, 2019: 82; 2018: 92) oli kelpoisuus kirkon pappisvirkaan.

Yliopistokoulutuksen kehittäminen

Åbo Akademin teologinen linja on osa samaa tiedekuntaa psykologian ja humanististen tieteiden linjojen kanssa (Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi). Teologisen linjan tutkinnon uudistuksen mukainen työskentelyssä on kehitetty oppiaineiden välistä yhteistyötä, joka toteutuu erityisesti kandidaattiopinnoissa (temaattiset perus- ja aineopinnot).

Helsingin yliopistossa (ml. teologinen tiedekunta) opinnot ja koulutus on rakennettu Teologian ja uskonnontutkimuksen kandidiohjelmaan ja Teologian ja uskonnontutkimuksen maisteriohjelmaan. Helsingin yliopiston opiskelijoiden henkilökohtainen ohjaus aloitettiin ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kanssa. Jokaisella opiskelijalla on oma HOPS-opettaja koko kandiditutkinnon ajan ja tämän toivotaan tukevan opiskelijoiden valintojen tekemistä ja jaksamista. Maisteriopinnot ja etäkurssitarjontaa laajennettiin jo ennen pandemia-aikaa.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappisvirkaan kelpoistava koulutusohjelma Itä-Suomen yliopiston Läntisen teologian osastolla on nimeltään Teologin suuntautumisvaihtoehto. Itä-Suomen yliopisto pilotoi teologian maistereille tarjottavaa mahdollisuutta täydentää tutkintoaan kohti kirkollista pätevyyttä. Hakumenetelmän kautta tarjotaan vuosittain 5 maisterille mahdollisuuden suorittaa soveltavat opinnot erillisopintoina. Yhteistyö Itä-Suomen yliopiston sekä Helsingin ja Espoo hiippakuntien kanssa vakiintui, kun molemmat hiippakunnat toivoivat harjoitteluyhteistyön jatkumista kaksivuotisen pilotin jälkeen. Kirkon mahdollistamalla tuella Itä-Suomen yliopiston oli mahdollista kiinnittää uusi resurssi pysyvästi (50 %) soveltavien opintojen opetukseen ja kehittämiseen.

Harjoittelu ja työelämäopinnot

Kirkon verkkosivuilla Kirkon verkkopalveluissa (evl.fi/plus) on julkaistu piispainkokouksen uusi päätös papin ja lehtorin virkoihin vaadittavista tutkinnoista ([Nro 168](#)) sekä uusitetut KiTOS-päiväsivut opiskelijoille (www.kitos.fi). 2023 vuoden aikana päivitettiin hiippakuntien ja kouluttavien laitosten välillä KiTOS-käytännöt.

Maisterista papiksi -tutkimushanke oli Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sekä Itä-Suomen yliopiston, Helsingin yliopiston ja Åbo Akademin yhteinen tutkimushanke. Hankkeen ohjausryhmään kuuluvat Teologikoulutustoimikunnasta Piispainkokouksen teologinen sihteeri Anna-Kaisa Inkala, kouluttaja Juhani Holma, asiantuntija Eeva Salo-Kopperi ja yliopistonlehtori Suvi-Maria Saarelainen. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi professori Kati Tervo-Niemelä. Maisterista papiksi -tutkimushankkeen loppuraporttina toimiva "**Opinnoista pappisuralle: Papputeen kasvu, haasteet ja muutokset**" julkistettiin tammikuun 2024 lopussa.

Tutkimus osoittaa teologian opiskelijoiden ammatillisen suuntautumisen muuttuvan usein opintojen aikana. Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että kirkolta odotetaan aikaisempaa vahvempaa läsnäoloa teologian opiskelijoiden elämässä. Koska yhä harvempi on valmiiksi kiinnittynyt kirkon ja paikallisseurakunnan toimintaan, opintojen aikaiset kontaktit kirkkoon tulevat entistä merkityksellisemmiksi. Tutkimus haastaa pohtimaan, tulisiko kirkon virkaan opiskeleville luoda hengellisen tai teologisen ohjauksen rakenteita, jotka tukevat ammatillista ja

hengellistä kehitystä kohti kirkon virkaa ja kasvua kirkon työssä. Vuoden 2024 kokouksissa teologikoulutustoimikunnassa syvennyttään tutkimuksen tuloksiin.

Osaamisen ennakointi

Teologikoulutustoimikunnan jäsenet ovat osallistuneet opetushallituksen Osaamisen ennakointifoorumin osaamistarvekyselyihin. Vuonna 2023 julkaistiin tulokset opetushallituksen Laaja-alainen osaaminen 2030-luvulla -julkaisu sekä Ammattialakohtaiset osaamistarpeet - verkkoraportti (Papit ja uskonnollisen elämän asiantuntijat ja Seurakuntatyöntekijät). Kirkon henkilöstökoulutusselvitykseen 2023 koottiin tuloksista sellaiset seurakuntatyöntekijöiden laaja-alaiset ja yhteiset ammatilliset erityisosaamisen alueet sekä generiset osaamisalueet, joiden tärkeys- tai vaatimustaso ei ole vielä siirtynyt riittävästi osaksi koulutuksia. Näitä ovat esimerkiksi hengellisen elämän monimuotoistumiseen liittyvä osaaminen, yhdenvertaisuusosaaminen, sosiaalisen vastuun osaaminen, ulkopuolisuuden ehkäisyn osaaminen, mielen hyvinvoinnin osaaminen, kulttuurinen sivistysosaaminen, katsomus- ja uskonto-osaaminen, kansainvälisyysosaaminen, digitaalinen osaaminen ja ilmasto- ja kestävä kehityksen osaaminen. Tulokset ovat yhdensuuntaisia teologikoulutustoimikunnassa vuonna 2022 tehdyn osaamistarveanalyysin kanssa. Siinä tärkeinä osaamisalueina nähtiin myös kristillisen tradition välittämisaosaaminen, osallisuusosaaminen, poikkeustilanteissa toimiminen, toimintakyky ja psykososiaalisen tuen antaminen.

Teologikoulutustoimikunta osallistui 8.–9.2.2023 Itä-Suomen yliopiston tiloissa pidettyyn Kirkollisen korkeakoulutuksen työseminaariin. Työseminaarin keskeisinä teemoina olivat 1) Seurakuntaharjoittelu, 2) KiTOS-seminaarit, 3) Kirkon alan koulutuksen ja työpaikkojen veto- ja pitovoimien vahvistaminen (rekrytointi) ja 4) Osaamisen ennakointi. Seminaarin teemoista nousseista ideoista on sittemmin laadittu toimenpidesuunnitelma. Osaamisen ennakoinnin tuloksissa korostuu kolme näkökohtaa: kirkon työntekijöiltä odotetaan a) alansa vahvaa substanssiosaamista; b) laaja-alaista yhteistä (geneeristä) osaamista, erityisesti monipuolista ja selkeäkielistä vuorovaikutusosaamista, digitaalista osaamista ja toimintaympäristön lukutaitoa sekä c) kykyä yhdistää näihin työssä tarvittavaa uutta osaamista.

2.2 Ennakoida ja tukea teologisen alan opiskelijarekrytointia ja työllistymistä

Tavoite: Kehitetään yhteistyötä sekä aktiivista ja jatkuvaa yhteydenpitoa teologeja kouluttavien yliopistojen sekä kirkon ja muiden teologeja työllistävien tahojen kanssa. Rekrytointitoiminnan tuen kannalta on tärkeää, että teologeja kouluttavat, teologeja työllistävät ja työllistymistä tukevat tahot sekä kokonaiskirkko tekevät yhteistyötä. Pyritään yhteistyössä kirkollisten alojen ammattiliittojen kanssa parantamaan valmistuvien teologien (myös ns. generalistien) mahdollisuuksia työllistyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin.

Pappisvihkimysten määrän arvioidaan olevan pidemmän aikavälin ennusteessa 70–90 pappisvihkimystä vuodessa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana pappisvihkimysten määrä on jäänyt keskimääräisestä vain vuosina 2014 (65) ja 2020 (64). Vuonna 2023 vihittiin poikkeuksellisen paljon uusia pappeja (107) erityisesti Pohjois-Suomeen, kun Oulun hiippakuntaan vihittiin 18 pappia, Turun arkkihiippakuntaan 16 ja Kuopion hiippakuntaan 15 uutta pappia. Papiksi vihityistä 62 (58 %) oli valmistunut HY:sta, 38 (36 %) UEF:ista, Åbo Akademiasta (6 %) ja yksi (1 %) muualta.

Suomen ev.lut. kirkolla on viime vuosina ollut hyvä työvoiman saantitilanne. Teologisista koulutusyksiköistä on perinteisesti valmistunut vuosittain riittävästi teologian maistereita, joilla on halu ja kiinnostus kirkon töihin. Vuonna 2023 ev.lut. kirkon pappiskelpoisuuden suorittaneiden teologian maistereiden määrä (94) jäi jo reilusti alle samana vuonna papiksi vihittyjen lukumäärän (107). Suomenkielisillä hiippakunnilla on ollut vielä mahdollisuus valita avoimiksi tuleviin papin virkoihin sopivia henkilöitä, mutta yleiskuva työvoiman saatavuudesta on jo käänntynyt tyydyttäväksi. Pohjoisiin hiippakuntiin vihityistä osa siirtyy melko pian vihkimyksen jälkeen Etelä-Suomeen.

Teologikoulutus ja kelpoisuus

Teologikoulutuksessa soveltavalla opetuksella ja työelämäopinnoilla on keskeinen asema opiskelijan työelämävalmennuksessa. Soveltava opetus on myös keskeinen yhteistyömuoto kouluttavien yliopistojen ja kirkkotyönantajan välillä. Teologisessa koulutuksessa kirkon ja teologeja kouluttavien tiedekuntien välillä on toimiva yhteistyö erityisesti työelämäjaksojen toteuttamisessa. Vuonna 2023 työelämäjaksoille seurakuntiin osallistui 83 teologian opiskelijaa,

jossa on vähäistä laskua edelliseen vuoteen verrattuna (2022: 90). Seurakuntaharjoittelijoiden määrä on tutkinnon uudistuksen myötä Helsingin teologikoulutuksessa huomattavasti laskenut. Keskeisimmäksi syyksi seurakuntaharjoitteluun osallistuneiden määrän huomattavaan laskemiseen on osoittautunut opiskelijoiden rekrytoinnissa vähitellen tapahtuva muutos. Yhä suurempi osa teologian opintonsa aloittaneista valitsee opintosuunnakseen ns. generalisti-tutkinnon. Myös Kelan opintotukijärjestelmä on rakentunut kahden erillisen tutkinnon rahoittamiseen – ensin suoritetaan kandidaatin tutkinto ja sen jälkeen maisterin tutkinto.

Vuonna 2023 kaikissa hiippakunnissa järjestettiin moniammatillisia KiTOS-päiviä kirkon alalle opiskeleville. Vuoden 2023 aikana 72 teologian opiskelijaa osallistui hiippakuntien KiTOS-päiviin, mikä on lähes puolet (46 %) KiTOS-päiviin osallistuneiden kokonaismäärästä (157). Osallistumisesta annetaan todistus, joka liitetään pappisvihkimysanomukseen. Useiden vuosien ajan saatu opiskelijapalaute moniammatillisista seminaareista on ollut myönteistä. Teologian opiskelijoilla on tämän lisäksi eriytetty Soveltuvuustutkimuksen tuloksen ja papin työn reflektiopäivä, missä käsitellään soveltuvuustutkimuksen tuloksista nousevia teemoja sekä käydään henkilökohtaiset keskustelut hiippakunnan työntekijöiden kanssa. Lisäksi soveltuvuustutkimuksen toteuttajan Psykologitiimi Päämäärä Oy:n edustajat kertovat Reflektiopäivän aikana soveltuvuustutkimuksen tulkinnoista ja tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden keskustella tuloksista sekä hiippakuntien edustajien, että testin toteuttajien kanssa. Vuonna 2023 Päämäärä Oy toteutti kirkon soveltuvuusarviointit myös Itä-Suomen yliopiston kampuksella. Vastaavasti Itä-Suomen yliopiston sielunhoidon soveltavien opintojen hieman suppeampi arviointi toteutettiin etäarviointina, sillä sen on arvioitu tuovan riittävä tarkkuus opintojakson arviointia varten. Helsingissä teologian opiskelijoiden marraskuun TUM-412 Seurakuntatyön seminaari, KiTOS-päivät ja syksyn reflektiopäivä muodostavat kokonaisuuden, jossa opiskelijoiden ohjaaminen läpi työssäoppimisprosessin toteutuu aiempaa paremmin.

Työllisyys

Vuonna 2023 papiksi vihittiin jopa 107 ylemmän teologisen korkeakoulututkinnon suorittanutta, mikä ylitti tätä nykyä keskimääräisen lukumäärän vihkimyksiä. Papiksi vihittävien

määrä on noussut koronapandemiavuoden 2020 jälkeen poikkeuksellisen paljon (2022: 103; 2021: 82 ja 2020: 64). Koronavuonna 2020 vihkimyksen sai vain 64 tutkinnon suorittanutta. Vuonna 2023 vihittyjä pappeja (107) oli siis enemmän kuin samana vuonna valmistuneita kirkon virkaan kelpoisia teologian maistereita (94). Näin on tapahtunut nyt jo kolmena vuonna peräkkäin, kun vuonna 2022 vihittiin 103 (vuonna 2021 82) pappia ja kelpoisia maisterin tutkinnon suorittaneita oli 81 (vuonna 2021 76).

Seurakuntapastorin virkoihin on hyvin ilmoittautuneita erityisesti silloin, jos siihen ei edellytetty vihkimystä ja kyse on vakinaisesta virasta eteläisissä hiippakunnissa. Seurakuntapastorin virkojen hakijamäärät vähenivät muualla Suomessa, joten työvoiman saannin näkökulmasta seurakuntapastorien saatavuus on muuttunut haasteellisemmaksi. Tilanteissa, joissa vihkimispäivä ei ole lähellä ja seurakuntapastoriksi tarvittiin vihitty pappi, rekrytointi oli haasteellisempaa. Pula määräaikaisista sijaisista näkyi myös Helsingin ja Espoon hiippakunnissa. Virkoja täytettiin määräaikaisesti virkavapauksien, seurakunnan sisäisten virkamuutosten tai rakenneuudistusten vuoksi. Työvoimaa oli paremmin tarjolla suuriin seurakuntayhtymiin ja seurakuntiin kuin suurten asutuskeskusten ulkopuolelle. Pohjoisissa hiippakunnissa näkyy papiston siirtyminen vihkimyksen saatuaan Etelä-Suomen seurakuntiin. Lähivuosina seurakuntapapistoa huomattava määrä siirtyy eläkkeelle.

“Opinnoista pappisuralle” -tutkimuksen mukaan erityisesti kirkon johtajuuteen ja työn kuormittavuuteen liittyvät haasteet ovat tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet papin työstä pois siirtymiseen tai sen pohdintaan. Myös työyhteisöjen sisäiset ongelmat, epätasa-arvoinen kohtelu ja jopa työsyRJintä ajavat pois papin tehtävistä. Papin työstä pois siirtymisen taustalla onkin tutkimuksen mukaan ensi sijassa kokemus instituution ongelmista, harvemmin oma aktiivinen kiinnostus muihin tehtäviin. Seurakuntatyön houkuttelevuuteen vaikuttavat tarjolla olevat lyhyet työsuhteet, mikä näkyy sekä AKI-liittojen jäsenrekisterissä, että vuoden 2022 uraseurantakyselyssä. Uraseurantakyselyn mukaan vuonna 2017 valmistuneista teologian maistereista 29 %:lla oli useita eri työnantajia ja määräaikaisuuksia, muttei juuri katkoksia ja 26 %:lla vaihtuvia työnantajia, joiden välissä katkoksia tai työttömyysjaksoja. Vain 26 % vuonna 2017 valmistuneista maistereista on ollut yhtäjaksoisesti saman työnantajan palveluksessa.

Rekrytointityöskentely teologikoulutustoimikunnassa 2.11.23

Opintojen eteneminen viivästynyt kandi- ja maisteriopinnoissa Srk-harjoitteluun HY:ssa syksyllä 2023 n. 30 -> vaikutukset valmistuvien määrään 1-2 v. kuluessa	Kirkolta puuttuu opiskelijatyötä tekevä jalkatyö opiskelijoiden keskuudessa Oppilaitostyöpappien työn suuntaaminen /paikallisrsk:ien / hiippakuntien?	Kirkollisen alan valinta voi olla vaikea prosessi perheessä Miten paikallisrsk tukee?	Spirituaaliteettiin ja kutsumuksen työstämisen paikkoja tarvitaan opintojen alkuvaiheeseen - ei vielä työhön rekrytointia
Koulutuksen ja itsensä kehittämisen mahdollisuudet sekä työyhteisön kollektiivinen hyvinvointi sitouttavat	Palkkakäypailukyvyyn nostaminen, kesätyön palkkaus Esim. P-Norjassa srk:ien rekrytointimallissa tarjotaan 1 ylim. vuosilomaviikko / v. ja 3 kk palkallinen opintovapaa joka 3. v.)	Rekrytointiprosessien laadun nosto srk:issa Viestintä prosessista hakijoille	Työn merkityksellisyyden, palkitsevuuden ja hyvinvoinnin vahvistaminen
Soveltuvuustutkimus jatkossa työhön rekrytointivaiheeseen?	Hiippakuntien käytäntöjen yhdenmukaisuus ja viestintä rekrytointissa Osaamisportfolio	Rehellisyys ja aitous rekrytointissa: kirkon ei pidä luvata liikoja Kuka huolehtii niistä, jolle ei tule kutsua?	Kirkon työhön suuntaavan kasvupolun ja rekrytointin selkeyttäminen ja kehittäminen

Viimeisin yliopistojen maisteriuraseurantatiedonkeruu vuodelta 2022 kertoo vuonna 2017 maisterin tutkinnon suorittaneiden sijoittumisen työmarkkinoille viisi vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Uraseurantakyselyn (2022) perusteella Suomen evankelis-luterilainen kirkko on edelleen merkittävin yksittäinen teologien työllistäjä. Seurakuntien, järjestöjen ja säätiöiden palveluksessa (3. sektori) oli 59 % vastaajista. Vajaa neljännes (16 %) työskenteli julkisen sektorin (kunnat/kuntayhtymät) palveluksessa ja vajaa neljännes (8 %) yritysten palveluksessa. Suuri osa työssä olleista (vastaushetken työn luonne 2020–2022) vastaajista työskenteli kirkollisessa työssä (37 %) ja noin viidennes (22 %) opetustehtävissä. Muissa kuin kirkon palveluksessa tai opettajan tehtävissä toimivia oli siten 41 %. Kyselyyn vastanneista 31 % oli suorittanut tutkinnon, joka ei ole antanut kelpoisuutta hakeutua papin tai opettajan tehtäviin. Teologien työttömyys, joka viimeisten vuosien aikana on kääntynyt laskuun, on hyvin lähellä akateemisten alojen keskimääräistä työttömyysprosenttia, joskin työttömänä olevien teologien osuus oli korkein yliopistossa. Kyselyyn vastanneista kahdeksalla prosentilla ei ollut työpaikkaa tai tietoa tulevasta työpaikasta (edeltävänä vuonna 2 %). Myös epätarkoituksenmukaisesti työllistyneiden määrä (kyselyssä vastanneista 6 %) on hienoisessa kasvussa. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiön Otus sr:n tutkimuksen mukaan generalistien työttömyysaika on pidempi kuin kirkon virkaan suuntautuneiden, lisäksi generalistiteologeista hieman useampi on

epätarkoituksenmukaisesti työllistynyt kuin kirkon virkaan suuntautuneista. Toimikunta on kokouksissaan säännöllisesti käynyt läpi teologisen työvoiman työllisyyskehitystä ja tulevaisuuden näkymiä.

2.3 Opiskelijoiden spiritualiteetin ja kirkollisen identiteetin tukeminen

Tavoite: Varataan toimintakauden talousarvioon määrärahat opiskelijajärjestöjen järjestämän toiminnan tukemiseen 4 000 euroa. Tuetaan piispojen tiedekuntavierailuja, joita opiskelijajärjestöt organisoivat. Arvioidaan työelämäjaksoista ja muista työelämän oppimisympäristöistä saatua palautetta sekä kirkon ja opiskelijoiden yhteyksiin liittyviä hankkeita.

Teologikoulutustoimikunnan rekrytointiaiheisessa kokouksessa marraskuussa 2023 nostettiin havaintoja opiskelijoiden opintojen etenemisen viivästymisestä ja maisteriopintoihin siirtymisessä (Helsingin yliopisto). Kirkon tuki opiskelijoille (Reflektiopäivä, Soveltuvuustutkimus, KiTOS-päivät) kohdistuu pääosin maisteriopintojen aikaan. Johtopäätöksenä on, että opiskelijoiden ja kirkon työelämän yhteyksiä tulisi luoda jo opintojen alkuvaiheeseen. Tarvetta on esimerkiksi spiritualiteetin ja kutsumuksen työstämisen pohdintaan. Tämän lisäksi tulisi arvioida nykymuotoisen soveltuvuustutkimuksen toteutusta ja tarvetta kahdesta näkökulmasta. Yhtäältä on arvioitava, tuoko tutkintojen nykyrakenteessa vihittäville edellytettävä psykologinen soveltuvuustutkimus opiskelijoille selkeää lisäarvoa ammatilliseen suuntautumiseen. Toisaalta on arvioitava opintojen loppuvaiheeseen, mutta ei vielä rekrytointitilanteeseen sijoittuvan soveltuvuustutkimuksen hyödyllisyyttä tuomiokapitulien tehtävän, pappisvihkimysedellytysten arvioimisessa. Yksi mahdollisuus on sijoittaa soveltuvuustutkimus aidosti rekrytointivaiheeseen osaksi ordinaatioprosessia, johon se lähtökohtaisesti kuuluu.

Opiskelijoiden kirkollisen identiteetin tukemiseksi koulutustoimikunta on tukenut opiskelijajärjestöjä piispojenvierailujen järjestämisessä tiedekuntiin. Työelämäjaksoihin liittyvät KiTOS-päivät lisäävät hiippakuntakontaktien määrää ja tukevat opiskelijan kirkollista identiteettiä ja spiritualiteettia. Lisäksi pappisvirkaa hakevan todistus seurakunnan toimintaan osallistumisesta suuntaa opiskelijoita luomaan kontaktia seurakuntaan jo opintojen aikana.

Toimikunta tukee teologian opiskelijoiden omaehtoista opiskelijatoimintaa, joka täyttää seuraavat kriteerit: ”Tuettavan opiskelijatoiminnan tulee olla teologikoulutustoimikunnan toimintasuunnitelman tavoitteita tukevaa ja sen tulee tukea teologian ylioppilaiden pappisidentiteettiä ja hengellistä kasvua. Toiminnan tulee olla opiskelijoiden järjestämää. Hakemukselta edellytetään toimintasuunnitelmaa, hankkeen kokonaisbudjettia ja aikataulua. Toimintaa ei tueta takautuvasti. Haettavista varoista tiedottaminen tapahtuu teologikoulutustoimikunnan opiskelijajäsenten kautta ja TEKO:n sihteeri esittelee hakemukset kokouksissa.”

Toimikunta tuki teologian opiskelijoiden toimintaa toimintakaudella myöntämällä Teologiska Studentföreningen vid Åbo Akademille (TSF) 414 euroa, Fides Ostiensikselle 1 571 euroa ja Teologian ylioppilaiden tiedekuntayhdistykselle (TYT) 2 015 euroa. Opiskelijajärjestöt laskuttivat vuoden 2023 osalta vähemmän kuin heille oli avustusta myönnetty. Tämän vuoksi toimikunta ei edellisten vuosien tapaan jakanut budjettiin varattua kokonaissummaa (4 000 euroa) hakijoiden kesken, vaan myönsi tuen kullekin hakijalle hakemuksen mukaan, mutta maksoi tuen toteutuneen ja raportoidun käytön mukaan. Tukea maksettiin yhteensä 2 185,16 euroa. Tuen käytöltä edellytettiin, että se täyttää toimikunnan asettamat kriteerit ja tuen käytöstä raportoidaan annettujen ohjeiden mukaisesti. Toimikunta on laatinut ohjeet tuen käytöstä ja ne ovat luettavissa piispankokouksen työryhmien sivuilla suomeksi ja ruotsiksi.

Opiskelijajärjestöt ovat oman toimintansa puitteissa järjestäneet vierailuja ja tilaisuuksia, joihin on kutsuttu piispoja (Jari Jolkkonen, Mari Leppänen, Bo-Göran Åstrand, Tapio Luoma, Kaisamari Hintikka) sekä seurakuntien tai hiippakuntien edustajia keskustelijoiksi. Vierailuiden aiheet ovat nousseet opiskelijoiden tarpeista. Piispanvierailuja ei ole järjestetty aikaisempien vuosien tapaan. Toimikunta kantaa huolta piispanvierailujen palauttamisesta esimerkiksi kiertojärjestelmän mukaiseksi.

Toimikunnan antamaa tukea opiskelijajärjestöille on normaalisti käytetty monipuolisesti työelämätaitoja kehittävään toimintaan, joka samalla vahvistaa ja tukee pappisidentiteettiä. TYT järjesti työelämätapauksia ns. generalisti- ja opettajaopintosuunnan opiskelijoille sekä kesäteologi-illan ja kesätyöiltapäivän yhdessä AKI-liittojen kanssa. Åbo Akademian TSF järjesti vuosittain sen perinteiset tapahtumat (Grötfest, Höstfest, Sedermåltid), joiden suosio on

pysynyt vakaana. Itä-Suomen yliopistossa Fides Ostiensis ei voinut järjestää perinteeksi muodostunutta Ihmisen kohtaamisen teologiaa –seminaaria. Sen sijaan syksyllä 2023 järjestettiin teologinen keskusteluilta, jossa vieraili apurahatutkija ja pappi Anne Heikkinen.

Teologikoulutustoimikunta tekee yhteistyötä Piispainkokouksen 13.4.2021 perustaman erillisen työryhmän kanssa pohtimalla teologikoulutukseen liittyviä kirkon tulevaisuuden tarpeita. Mainitun erillisen työryhmän tehtäväksi on annettu luoda yhteyksiä teologeja kouluttaviin yliopistoihin ja teologiaa opiskeleviin opiskelijoihin. Yhteistyön käynnistämiseksi järjestettiin toukokuussa 2022 Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa piispojen ja oppilaitosten tapaaminen. Tapaamisia on tarkoitus jatkaa myös tulevaisuudessa. Seuraava tapaaminen on jo sovittu pidettäväksi tammikuussa 2024. Piispojen on tarkoitus tiivistää myös opiskelijayhteyksiä teemalla ”Kirkko kohtaa opiskelijoita”. Teologian Ylioppilaiden Tiedekuntayhdistys järjesti yhdessä Piispainkokouksen kanslian kanssa 7.2.2023 *Minustako pappi?* –tilaisuuden, johon osallistui Espoon tuomiokapituli piispa Kaisamari Hintikan johdolla. Vastaava tilaisuus järjestettiin Itä-Suomen yliopiston teologian osastolla 19.9.2023, johon osallistui Kuopion hiippakunta piispa Jari Jolkkosen johdolla.

2.4 Jatkuvan oppimisen kokonaisuus teologikoulutuksessa

Tavoite: Koulutuspoliittisessa keskustelussa on elinikäisen tai jatkuvan oppimisen näkökulma vahvistunut lukuvuoden 2019–2020 aikana. Seurataan jatkuvan oppimisen kehittämistä ev.lut. kirkon ja kirkollisten toimijoiden näkökulmasta yliopistojen hakuväylien muuttuessa. Tuetaan yliopistojen antaman teologian maisterikoulutuksen sekä kirkon järjestämän pastoraalikoulutuksen, erityisesti ordinaatiovalmennuksen ja muiden pastoraalitutkinnon opintokokonaisuuksien yhteyttä. Tuetaan Avoimen yliopiston mahdollisuuksia tarjota kirkollisen alan ammatillista täydennyskoulutusta. Avoin yliopisto tarjoaa jo nykyisin teologian kandidaatin ja maisterin tutkintoon sisällytettäviä opintoja.

Toimintasuunnitelmansa mukaisesti toimikunta on käynyt arvioivaa keskustelua yliopistojen antaman teologian maisterikoulutuksen, papiksi vihittäville edellytettävän osallistumistodistuksen/portfolion sekä kirkon järjestämän pastoraalitutkinnon (ml. ordinaatiovalmennuksen) kokonaisuudesta. Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan Avoimen yliopiston kautta järjestämää koulutusta julkaistiin Kirkon koulutuskeskuksen

toimittamassa kirkon henkilöstökoulutuskalenterin tarjonnassa vuodelle 2023 kaikkiaan neljän opintojakson osalta. Tätä seurakunnan henkilöstön osaamisen kehittämiseksi kohdennettua tarjontaa on mahdollisuus jatkossa laajentaa. Itä-Suomen yliopistolla puolestaan on edelleen käytössä jatkuvan oppijan opiskelijastatus, joka mahdollistaa valmistuneen henkilön täydentää tutkintoaan ilmaiseksi kahden vuoden ajan valmistumisesta. Valtaosa teologian osaston opinnoista, mukaan lukien soveltavat opinnot, ovat osa tätä kurssitarjontaa. Vuoden 2023 aikana opiskelijat suorittivat sekä kirkollisia että sielunhoidon soveltavia myös jatkuvan oppijan statuksen turvin ja täydensivät osaamistaan vielä maisteriksi valmistuttuaankin.

Sekä Helsingin yliopistossa, että Itä-Suomen yliopistossa on mahdollisuus suorittaa teologian maisterin tutkintoa täydentäviä opintoja saadakseen kelpoisuuden Suomen ev.lut. kirkon pappisvirkaan. Vuositasolla erillisinä opintoina suoritettavia tutkintoa täydentäviä opintoja (yleensä klassiset kielet ja työelämäopinnot) suorittaa kymmenkunta maisteria. Vuonna 2023 täydentävien opintojen kautta yhtään teologian maisteria ei saanut kelpoisuutta valmiiksi.

Kirkon teologikoulutustoimikunnan puolesta

Bo-Göran Åstrand
puheenjohtaja

Timo Åvist
sihteeri